

Z *Isolanthis* in *Hunki malo* *naokrog*

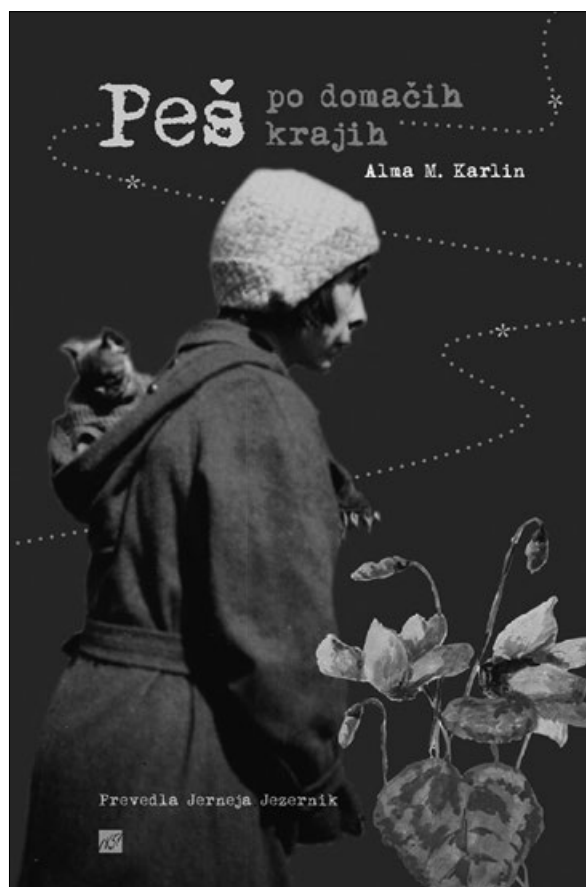
Alma M. Karlin: *Peš po domačih krajih: popotni dnevniki 1934-1936* (prevedla Jerneja Jezernik). Celje: Celjska Mohorjeva družba, Društvo Mohorjeva družba, 2023. 421 strani.

Celjska popotnica, potopiska, poliglotka in teozofinja Alma Karlin je ženska, ki si je »naredila ime« – kot bi verjetno sama napisala – s pisanjem in predavanji o daljnih, vznemirljivih krajih, polnih skrivnostnih ljudstev in starodavnih verovanj, ta knjiga pa nam odstre njeno še eno, nič manj močno strast – klatenje po bližnji in daljni okolici.

Tudi o teh izletih (pohodih) je Alma skrbno pisala popotne dnevnike, ki jih je poklonila svojemu »velikemu psu« oziroma Hunki, kakor je še klicala svojo partnerico Theo Gam(m)elin, poimenovala pa preprosto *Popotni dnevniki*, del tistega iz leta 1935 pa še po svojem pasjem ljubljencu *Jokijeva knjiga*.

V knjigi so tako zbrani popotni vtisi z izletov v letih 1934–1936, razen bližnje in daljne okolice Celja pa najdemo v njej tudi zapise z daljših poti vse do Hallstatta, okolice Dachsteina, Kvarnerja in Hrvaškega Zagorja.

»Sprehode« na bližnje hrib(čk)e je Alma vseskozi dojemala kot nujno potrebno razbremenitev med vsakodnevnim delom (pisanjem) in dobrodošel cilj kratkih potepov (do 5 ur!), ki jih je pogosto povezovala z obiski svojih prijateljic in znank v bližnji okolici Celja. Nasploh so bili njeni potepi in daljša klatenja po Sloveniji in Avstriji vedno povezana z intenzivnim »mreženjem«, kot bi temu rekli danes. Zapišem lahko celo, da je bila Alma prava začetnica »kavč surfinga«. Sama, s štirinožcem, Theo ali celo s kakim gostom (gostjo) se je rada »povabila« v goste h kakemu izmed svojih premožnejših prijateljev (Ličiki oz. Alici von Susić v Virštanju, župniku Renier-

ju v Krškem, baronu Butlar-Mosconu v Pišecah) ali pa preprosto h komu, za katerega (katero!) je vedela, da nje in njenega spremstva ne bo pustil oditi brez izdatne pogostitve in pijače (Lepa Minka, Ridi s Smrečnikovega dvorca). Sama je velikokrat omenila, da sta s Theo v svojem Sončnem templju živeli sila skromno, k čemur sta prisilili tudi svoje goste, kar pa ne pomeni, da sta bili drugod zadovoljni z vsem, kar so jima postavili na mizo. Nejevoljo nad kislim vinom in starim kruhom v gostilni, kjer sta pili in jedli za plačilo, zelo lahko razumemo, manj pa je na mestu njeno zmrdovanje nad tistim, kar so ji (zastonj) ponudili njeni gostitelji. Prav hrana in pijača sta zanimivejši del Alminih poti. Včasih prepričana vegetarijanka, ki je s tem čudaštvom skorajda ugonobila celo svojega Blackyja, se kasneje hvalabogu na potepih ni več branila »šunknžemljic«, »viner-« ali »faširanih šniclov«, ki sta jih s Theo pritihtapili celo na pišečki grad, ko je baronu Mosconu na vrata trkal bankrot in je raven postrežbe padla. V njeni čutarici je redko kлокotala voda, precej pogostejše krepčilni dalmatinec (ne pes!), v medicinske namene pa sta v koči znali zvrniti tudi kakega kratkega. V nasprotju s splošnim prepriča-

njem, ki bi Almi Karlin najraje pripisalo hranjenje z ezoteriko, prano ali kar zrakom, je znala tudi v hrani (in pijači) nepopisno uživati. Ob njenih opisih Henkejevega golaža, hladnega piva po vročem poletnem pohodu ali improviziranih piknikov kje v gozdu, še danes ne more ostati ravnodušen noben pravi pohodnik.

Prav izbrušen, privlačen, slog pisanja je tisto, kar nas – razvajene z mojstri potohodci z National Geographica ali nepozabnim Šerugo, vedno znova vrne tudi k Alminim knjigam. Natančni opisi rastja ob poti, koncentrirana pripoved brez nepotrebnih mašil, zna koga tudi odvrniti, a kdor vztraja, je bogato poplačan. Alma niti na teh svojih poteh ne more iz kože botaničarke, geografinje ali etnologije, ko z veseljem in neizprosno popisuje živi in neživi svet, s katerim se srečuje. Njena pripoved je za današnji svet olepševanja in korektnosti včasih bogokletna – »množica neverjetno bedastih fantov«, »idiot«, »majhen zaostal otrok«, so besede in besedne zveze, ki bi ji dandanes zaprle marsikatera vrata, a se ji tedaj pač še ni bilo treba pretvarjati.

Če predstavlja opisovanje zunanjih značilnosti krajev in pokrajin, ki jih je obiskala, prvo raven pripovedi, naj zapišem, da je vsaj tako zanimiva tudi njena druga raven – bolj sociološki opis njenih popotniških tovarišev (tovarišic), prijateljev in znancev, pa tudi popolnih tujcev, h katerim so jo te njene poti privedle. Tudi ta popotni dnevnik nam

namreč ponudi vpogled v svet, ki je v tridesetih letih 20. stoletja že izumiral. Alma, vsi njeni prijatelji in znanci so bili v tedanji družbi že svojevrstni relikti preteklosti, anahronistične pojave, katerih čas je minil s smrtjo Avstro-Ogrske in meščanske družbe 19. stoletja. Obubožani plemiči in plemkinje, gospe z izbranimi salonskimi manirami, omikani gospodje in ostali pripadniki nekdanje intelektualne in družbene elite so v tedanji podivjano moderni družbi propadlih vrednot, v najboljšem primeru veljali za čudake, v najslabšem pa za dobrodošle tarče nagajanja in norčevanja, kakršnega je bila kdaj pa kdaj od neomikanih ljudi deležna tudi Alma. Pred temi neprijetnostmi se je »Fraui« (gospodarica) s svojimi popotnimi družabnicami umikala v svojevrsten balonček – zelo zaprt krog, v katerem so veljala posebna pravila, med udeleženkami pa je pogosto prihajalo do zelo čustvenih, bralcu precej zabavnih interakcij, s tekmovanjem za njeno naklonjenost in ljubosumnimi izpadi vred.

V teh dnevnikih verjetno izvemo o Almi precej več, kakor v njenih bolj znanih in bolj »resnih« knjigah. Morda bi ji bilo všeč, če bi vedela, da se kdo skoraj sto let kasneje prav po zaslugi njenih zelo osebnih dnevnikov odpravi po njenih poteh in presenečen odkriva bogastvo in raznolikost krajev v svoji okolici, ki je še do nedavnega – prevzetem zaradi klica daljnih svetov, ni niti opazil.

Aleksander Žižek